

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bernardini Scardaeonii Patauini Presbyteri de Castitate Libri Septem

Scardeone, Bernardino

Venetiis, 1542

Quantum ualeat usus, & consuetudo in his etiam, quae naturalia sunt cap.
xxvii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30433

DE CONIV. ET CONTI. SACER.

magis quam libido, et propterea magis dedecere hominem non posse sese a libidine, quam ab ira temperare: multoque turpiorem incontinentiam circa libidinem, quam circa iram esse: atque eo magis, quod nemo ueneris rebus utitur dolens: qui uero per iram peccat, peccat dolens. Haecenus ille. Ex quibus sane patet, utrunque, iram scilicet et libidinem, ita naturale esse, ut uoluntarium sit tamen. Quare si uolumus, et hanc, et illam possumus expugnare, ac domitas reddere, illam quidem placabilitatis, hanc uero continentiae uirtute. Praclare dicit Chrysostomus, non in natura, sed in uoluntate mentis nostrae sita esse, tam quae ad uirtutem, quam quae ad uitia pertinent. At qui modo non ab re fortasse fuerit, ad percipiendam dilucidius huius reueritatem, hic rursus adducere illum ipsum philosophum Aristotilem de his ipsis rebus sic in suis ethicis disceptantem. Ait enim duplicem esse uirtutem, intellectuam, et moralem, quarum alteram doctrina, et traditione uult addisci: alteram longo usu, et consuetudine acquiri. Quae moralis iccirco dicitur, quia more, et consuetudine constat, potius quam natura: nam nullam nobis in esse uirtutum moralium a natura sola satis conpertum est, sed acquiri externis officiis, et diuturna consuetudine. Sicut enim ex capacitate multi cibi, et ex tolerantia multorum laborum efficitur robustissimus: sic in uirtutibus moralibus, abstinendo, et continentendo efficitur temperati, et contra omnem libidinem ac uniuersa uitia fortissimi.

Quantum ualeat usus, et consuetudo in his etiam quae naturalia sunt.

Cap. XXVII.

Libido ergo, ira, cupiditas, laetitia, timor, tristitia, et id genus alia, etsi sint animi passiones, non

tamen ita insita homini sunt, ut eis omnino resisti nequeat: sed potius talia sunt, ut usu, consuetudine, disciplina, industria, ratione gratiaque diuina quæ nobis datur, (etiam si natura minus idonea sit ad resistendum) cohiberi tamen et opprimi plane ualeant, ne quando eorum interuentu, aliqua turpitudine aut uicio corrupamur. Neque enim si quis alliciatur natura ad libidinem, erit statim necessario impudicus: neque si quis facile exardescat ira, erit statim iracundus: neque si quis fuerit ad cupiditatem procliuus, erit protinus auarus: sed is demum, qui a concupiscentia, ira, & avaritia superatur, et uicio assensus fuerit uirtute reiecta. Quidnam quæso homini magis proprium, quàm risus? ut iam non fere minus agnoscat homo à Dialeticis, quòd risibile animal sit, quàm quòd rationale: legimus tamen fuisse, qui uel raro, uel nunquam riserint. Crassum auum illius Crassi a Parthis interempti, tradunt, toto suæ uitæ tempore, nunquam risisse uel ut scribunt alii semel tantum: et ob id ἀγέλαστον dictum, quod latine sonat, sine risu, ac mœro stum. Idem quoque perhibetur de Catone Censorio. Addas (si conferenda exempla sunt) et redemptorem nostrum Iesum, quem fleuisse quidem sæpe legimus, at risisse nunquam. Quid quòd neque fleuisse multos asserat Plinius? Socratem uero clarum uirum neutrum fecisse: sed eodem semper uultu apparuisse. Phocion quoque Atheniensis neque lachrymare, neque ridere ab ullo unquam est uisus. Contra uero legimus Democritum semper in tota uita risisse: at Heraclitum semper fleuisse. Insper quid tam naturale homini quàm asidue moueri? et tamen (ut refert Gellius) inter labores uoluntarios, et exercitia corporis, ad

DE CONIV. ET CONTI. SACER.

fortuitas patientiæ uices firmandas consueuisse eadē Socratem ferunt: ut pertinaci statu, a summo lucis ortu, ad solem alterum orientem, iisdem uestigiis immobilis staret, oculis, et ore in unum locum directis, tanquam cessu mentis exanimis. Idem præstitisse, ex nostris quoque Christianis philosophis, in eremo habitantibus complures legimus: quos tamen breuitatis causa pertransimus. Sed est etiam hoc sane multo mirabilius, quod percomperto refert Plinius: Iulium Viatorem, equitem Romanum, in pupillaribus annis, aquæ subter cutem fusæ morbo laborantem, prohibitum potu et humore a medicis, ex ea consuetudine potu perpetuo caruisse. Psammietichus quoque rex Ægypti (ut Athenæus scribit) quum scrutari arenosa Libyæ loca statuisset, electos ad id iuuenes aliquot sic exercuit, ut aridis in locis sine noxa possent diutius carere potu: et sitim absque molestia perferre. Nihil ergo mortalibus arduum est, aut impossibile factum: modo non sit ex his, quæ ipsi naturæ omnino aduersantur: sed ex his quæ ita immixta ipsi naturæ fuerint, ut per usum, et morem, uel peius, uel melius conuertantur: quoniam certum est in eiusmodi rebus (iuxta prouerbum) iussum fieri alteram naturam. Quin etiam tanta est uis consuetudinis, ut dolor quoque, si non profusus tollatur, sedetur tamen, ac minuatur consuetudine patiendi. Pueri sparciatæ assueti uerberibus, quantum uis acriter uapulent, nihil ea uerberatione mouentur. Et lacedæmonii adolēscētes, pugnis, calcibus, dentibusque se inuicem mirā contentione lacerantes, nullum gemitum, nec lachrymas, signumue aliquod doloris emittunt: examinanturque potius, quam aut dolere se significant, aut se uictos fateantur. In India, qui sapientes haberent, olim nudi ætatē agebant, et caucasi niues, et frigora sine doloris molestia perferebant: quumque a frigore ad flammam sese applicarent, sine gemitu ex ui consuetudinis urebantur. De eorum quoque foeminis nihilominus

nora

nora exempla huiusce consuetudinis referuntur: quippe quæ exultantes in rogo, uelut geniali toro, more patricum defunctis maritis, iisdem flammis ardebant. Si ergo in tam asperis, ac aduersis naturæ rebus, mos, & consuetudo tantum ualet, ut naturam pene ipsam possit superare, cur uelitis in hac tantum re, quæ eorum, quæ diximus comparatione, facillima est, nec morem, nec disciplinam, nec rationem ualere? At qui etiam Epicurus ipse præcipuus uoluptatis assertor (ut Cicero memorat) abstinere ab his minime difficile esse dicebat si modo ualetudo, aut officium, aut fama hanc continentiam postularet. Sed cur idem nobis quoque facile esse non debet, quibus præter supradicta omnia, etiam salus animæ, & spes æternæ uitæ, quam Epicurus ille non norat, suadet his ipsis uoluptatibus abstinendum.

Falsum esse quod quidam opinantur neminem castum esse. Cap. XXVIII.

Verum si adhuc quisquam, forte pertinaciter in proposito perseueret, & contendat neminem reperiri integrum ab hoc uitio, hunc ipsum sanè, eorum, qui continenter olim uixerunt, quique in præsentiuuiunt, exemplis conuinci necesse est: quibus & omnes diuinæ, atque humanæ scripturæ, & historiæ tam sacræ, quam profanæ, & omnis denique bonorum consensus ita astipulatur, ut negari id sine magno scelere, atque maxima etiam impietate non possit. Quamobrem absit procul à catholicis, & christianis hominibus, quibus cū sermo nobis est, impia hæc, scelestæ, sacrilegæque sententia. Quid enim tam temerarium, tamque indignum religioso animo, quam id obstinatissime pernegare, quod cōstanti omnium bonorum uoce semper prædicatum est, palamque defensum, atque etiam cognitum fuisse uerissimum. Constat profecto innumerabiles pene homi-

M